

**Nərgiz Rəsulova**  
**Gəncə Dövlət Universiteti**  
**tarix üzrə fəlsəfə doktoru, baş müəllim**  
**E-mail: [nararasulova@bk.ru](mailto:nararasulova@bk.ru)**

**ÜMUMMİLLİ LİDER HEYDƏR ƏLİYEVİN HƏYAT VƏ FƏALİYYƏTİ**  
**AZƏRBAYCAN GƏNCLİYİNƏ NÜMUNƏDİR**

**Açar sözlər:** ümummilli lider, dövlət quruculuğu, gənclər siyasəti, siyasi irs

İctimai bir qrupun millət hesab edilməsinin əsas şərti onun kimliyinin təməlini təşkil edən milli-mənəvi dəyərlər sisteminə malik olmasıdır. Milli-mənəvi dəyərlər həm də milli ruhun, milli şüurun simvolu olaraq tarixi yaddaşı fundamental prinsiplər əsasında formalaşması deməkdir. Hər bir xalqın mənəvi-əxlaqi dəyərlərini qoruyaraq gələcək nəsillərə ötürməsi fenomen şəxsiyyətlərin üzərinə düşür. Yalnız böyük şəxsiyyətlər yetişdirən xalqlar minilliklər boyu möhkəm mənəvi təməl üzərində inamla irəliləyirlər. Azərbaycanda bu ağır və taleyüklü missiyanı Ulu öndərimiz Heydər Əliyev öz üzərinə götürmüşdür.

1969-cu il iyulun 14-də Azərbaycanda siyasi hakimiyyətə gələn Heydər Əliyev ilk gündən hər cür ideoloji-siyasi baryerlərə sinə gərərək Azərbaycan xalqının milli özünüdərk üçün bütün zəruri tədbirləri həyata keçirməyə başlamış, ictimai şüurdakı qorxunu, ehtiyatlılığı aradan qaldırmağı, cəmiyyəti bütün sahələr üzrə gələcək mənəvi yüksəlişlərə ruhlandırmaqla, xalqda milli heysiyyəti gücləndirmək, onu öz şanlı keçmişinə, soy-kökünə qaytarmaq, habelə zəngin bədii irsini, mədəniyyətini, incəsənətini, adət-ənənələrini yaşatmaq, ana dilini inkişaf etdirmək üçün bir sıra aşkar-gizli tədbirlər həyata keçirmişdir. Bu dövrdə iqtisadi sahədən tutmuş mədəni sahəyə qədər əlverişli mühit yaradılmışdı [1]. Dərin zəkalı, yüksək enerjili lider olan Heydər Əliyev hakimiyyətə gələndə qədər sovetlər birliyinin geridə qalan respublikalarından sayılan Azərbaycan çox qısa bir müddətdə iqtisadi artım tempinə görə orta ittifaq səviyyəsini ötmüş oldu. 1969-1982-ci illərdə respublikada milli gəlir 2,6 dəfə, sənaye məhsulunun həcmi 2,7 dəfə, kənd təsərrüfatı istehsalı 2,3 dəfə artdı, 250-dək yeni iri sənaye müəssisəsi yaradıldı və ölkənin sənaye potensialı əvvəlki 50 ildəkinə 2 dəfə üstələdi [11]. Həmin illərdə 800 mindən çox yeni iş yerləri açıldı, ölkə əhalisinin sosial rifahı qat-qat yüksəldi. Həmçinin respublikanın elmi-texniki potensialında da əhəmiyyətli yüksəliş yaşandı: müxtəlif elm sahələri üzrə 265 elmlər doktoru, 3141 elmlər namizədi hazırlandı. Ötən əsrin 80-ci illərinin əvvəllərində ölkə xaricində ən nüfuzlu ali məktəblərə respublikamızdan göndərilən gənclərin sayı ildə 1000-1400 nəfər təşkil edirdi [12].

Bütün dövrlərin gəncliyinə şərəfli həyat yolu nümunə olan ulu öndər öz fəaliyyəti ilə dərs alacağımız bir məktəb yaratmışdır. Heydər Əliyev totalitar sovet rejimi dövründə mərkəzdən gələn təhlükəyə baxmayaraq, hər vəchlə millətin təəssübünü çəkən ziyahılarımızı qorumuş, onları kommunist rejimin caynağından xilas etmişdir. Milli bayramlarımızın təntənəli şəkildə qeyd olunması, dilimizin dövlət dili statusunda qorunması üçün görülən işlər də Ulu öndərin xalqın gələcəyinə hesablanmış uzaqgörən siyasətinin bir parçası idi. Heydər Əliyev müstəqil Azərbaycanın başçısı kimi fəaliyyətə başlayanda da eyni mövqeni öz siyasətinin əsas xətti kimi götürmüş, milli-mənəvi dəyərlərin inkişafı üçün əzmlə çalışmışdır. O, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti olduğu dövrdə (1993-2003-cü illər) xalqımızın milli-mənəvi dəyərlərinin, onun adət-ənənələrinin dirçəldilməsi, xüsusən, İslam mədəniyyəti nümunələri olan məscidlərin, tarixi memarlıq abidələrinin, ziyarətgahların bərpası ilə bağlı tədbirlərin həyata keçirilməsi onun xalqa mənəvi bağlılığını və İslami dəyərlərə sdaqətini göstərən parlaq dəlillərdir [2]. Fəxr edirəm ki, mən azərbaycanlıyam!" – deyən böyük siyasətçi bütün həyatı boyu mənəvi-əxlaqi və dini dəyərlərimizin, adət-ənənələrimizin keşiyində durmuşdur. Fenomen şəxsiyyət təlqin edirdi ki, sərvət toplamaq, son dəblə geyinmək, bütövlükdə müəyyən maddi sərvətlərə malik olmaq mümkündür. Lakin hər bir insan və hər bir millət, hər şeydən əvvəl, öz xalqının mənəvi sərvətlərinə sahib çıxmalı, öz

### Heydər Əliyev və mədəniyyət siyasəti

mədəniyyətini, adət-ənənəsini, mentalitetini və milli-mənəvi dəyərlərini qorumaqdır. Gələcək nəsillərə, bəlkə də, maddi sərvətlər və iqtisadi mirasdan daha çox mənəvi irs, milli mentalitet ərməğan edilməlidir və bu dəyərlərimizi təbliğ etmək və gənc nəsillərə ötürmək xalqımızın gələcəyi üçün çox böyük əhəmiyyətə malikdir. Heç də təsadüf deyildir ki, hər zaman gənclərə qayğı ilə yanaşaraq onların problemlərini həll etməyə çalışan Heydər Əliyevin gənclər siyasəti 5 mühüm istiqaməti ehtiva edirdi. 1) Milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunmasında gənclərin rolunu artırmaqla gənc nəslin tarixi köklərimizə bağlı olaraq vətənpərvərlik ruhunda tərbiyələndirilməsini təmin etmək, 2) gənclərin elmi, intellektual potensialının artırılması üçün ciddi təhsil və mədəni islahatlar həyata keçirmək, 3) gənclərin təşkilatlanmasını təmin etməklə, onları müstəqilliyimizin keşiyində vahid qüvvə kimi birləşməyə səfərbər etmək, 4) gənclərin dövlət idarəçiliyində rolunu əhəmiyyətli dərəcədə yüksəltmək və onların məsuliyyət hissini formalaşdırmaq, 5) Azərbaycan dövlətinin beynəlxalq aləmə integrasiyasının yaratdığı imkanlardan gənclərin maksimum səviyyədə yararlanmasına möhkəm əsaslar yaratmaq. Bunlar ümummilli liderin müəyyən etdiyi strateji hədəflər idi [10].

“Hər bir Azərbaycan gənci hər şeydən çox, hər şeydən artıq müstəqil Azərbaycanın bu günü, gələcəyi haqqında düşünməlidir” deyən Azərbaycan Respublikası Prezidenti Heydər Əliyev 26 iyul 1994-cü il tarixli Fərmanı ilə ölkəmizdə Gənclər və İdman Nazirliyinin əsasını qoydu. Bu siyasi dövlət institutu qısa vaxtda gənclər siyasətinin əsas konturlarını müəyyənləşdirdi və reallaşdırmağa başladı [9]. 1995-ci ildə Gənclər Təşkilatlarının Milli Şurası yaradıldı. Azərbaycan gənclərinin cəmiyyətin inkişafında və bir çox vacib problemlərin həllində rolunu artırmaq, ölkənin gələcək inkişafında iştirakını və məsuliyyətini yüksəltmək məqsədilə ümummilli lider Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə 2 fevral 1996-cı ildə gənclərin I Forumu keçirildi. “Azərbaycanın gələcəyi gənclərin əlindədir” deyən Heydər Əliyevin 1997-ci il 2 fevral tarixində imzaladığı Fərmana əsasən həmin tarix “Azərbaycan gəncləri günü” elan edilmişdir [7]. Azərbaycanda həyata keçirilən gənclər siyasətinin vətənpərvər ruhda formalaşdığı Azərbaycan gəncliyinin 44 günlük Vətən müharibəsində canı və qanı ilə yazdığı zəfərlə dolu qəhrəmanlıq sənəməsi ilə Azərbaycan gəncinin nəyə qadir olduğunu bütün dünyaya göstərdi.

Müxtəlif peşəli, geniş dünyagörüşlü insanların, o cümlədən Azərbaycan xalqının sadıq oğlu, dünya siyasətinin nəhəngi Heydər Əliyevin həm də əsl ailə həyatını təcəssüm etdirməsi bu gün də gənclərə nümunədir. O qeyd edirdi ki, “.... Gənc yaşlarımdan mənim həyatım dövlət işi ilə bağlı olubdur. Mən bütün həyatımı buna sərf etmişəm və bu gün də bu yolda çalışıram. Bu yolda mənim həmişə səmərəli, müvəffəqiyyətlə çalışmağım, hesab edirəm ki, ailə vəziyyətimin rolu böyük olub. Zərifə xanım kimi həyat yoldaşım olduğuna və o, ailəmdə çox yüksək mənəvi mühit yaratdığına görə mən xoşbəxt olmuşam” [8]. Cəmiyyət və hüquqi, möhkəm dövlətçiliyin ən əsas kodlarından olan müqəddəs ailə institutunun Azərbaycan xalqının qərinələrdən bəri qoruduğu ən ali dəyər olduğunu vurğulayan ulu öndər bu fikirləri ilə gənclərimizə mühüm mesaj ötürmüşdür.

Bu gün hər bir ölkə vətəndaşına bəlli olan bir həqiqət var: Ulu öndərimiz Heydər Əliyev həsəd aparılacaq zəngin, mənalı və şərəfli ömür yaşamışdır. O, Azərbaycan xalqının və dövlətinin taleyüklü problemlərini həll edən dahi tarixi şəxsiyyət olmaqla yanaşı, həm də tarixi yaradan şəxsiyyətdir. Dünya səviyyəli siyasət və dövlət xadimi Heydər Əliyev Azərbaycan xalqının tarixində nadir şəxsiyyətlərdəndir ki, onun zəngin irsi hər zaman politoloqların, filosofların, tarixçilərin və müxtəlif profilili tədqiqatçıların daim diqqət mərkəzində olacaqdır. Ulu Öndərin gənclərimiz üçün mayak olan ömür yolu Azərbaycan tarixinin şərəfli bir hissəsidir. Biz o tarixi öyrənməli və bizdən sonra gələn nəsillərə çatdırmalıyıq. Əminəm ki, bu gün daim azərbaycanlı olması ilə fəxr edən Heydər Əliyevin ruhu şaddır, çünki xilaskarı olduğu müstəqil Azərbaycanın ərəzi bütövlüyü onun ideya və əməllərini davam etdirən, yarımçıq qalmış arzuları ilə bağlı vəsiyyətlərini gerçəkləşdirən Prezident, müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi altında bərpa edilmiş, 30 ildən bəri düşmənin əsarətində olan Qarabağ əbədi azadlığına qovuşmuşdur.

## **Heydər Əliyev və mədəniyyət siyasəti**

### **Ədəbiyyat siyahısı:**

1. Azərbaycan Dövlət İdarəçilik Akademiyası. "Dövlət müdriklik məktəbi", Bakı, 2000
2. "Azərbaycan – 1993", Bakı, 2000
3. Abdulla Qurbani. "Heydər Əliyev və Azərbaycan ordusu", Bakı, 2002
4. Abbas Piriye. "Siyasi strategiya və Milli təhlükəsizlik problemi", Bakı, 2002
5. "Dövlətçilik naminə", Bakı, 2001
6. Dilqəm Quliyev. "Azərbaycanda bədən tərbiyəsi və idmana dövlət qayğısı", Bakı, 2000
7. Heydər Əliyev. "Müstəqilliyimiz əbədidir", I-II-III-IV kitablar Bakı, 1997
8. Heydər Əliyev. "Müstəqilliyimiz əbədidir", I-II-III-IV kitablar Bakı, 1997
9. Heydər Əliyev. "Müstəqillik yollarında", Bakı, 1997
10. "Xalqın böyük xilaskarı", Bakı, 2001
11. İlham Əliyev. "Heydər Əliyev və Azərbaycanın kənd təsərrüfatı", Bakı, 1997
12. Misir Mərdanov. "Təhsil millətin gələcəyidir", Bakı, 2002
13. "Prezident Heydər Əliyevin jurnalistika dərsi", Bakı, 2001
14. "Ümid çırağı", Bakı, 2003
15. Vəqif Arzumanlı. "Azərbaycan diasporu", Bakı, 2000
16. Vəli Həbib oğlu. "Heydər Əliyev və Azərbaycan diasporu", Bakı, 2001